

Nr 3 2025

- ▶ Åarjelsaemien gærhkoepaerie
- ▶ Sørsamisk kirkeblad
- ▶ Sydsamiskt kyrkblad

Samiske kirkedager

Side 11

**Journaliste
Ellinor**

Bielie 14

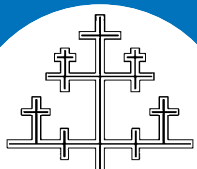
**Biskop
Teresia**

Sid 8

**Samisk møteplass
i Trøndelag**

Side 4

GIERIES LOHKIJH!

Kva blir sagt? Kva blir høyrte?

Eg har vore på samlivskurs. Det er slett ikkje dumt, så eg tilrår det for alle som lever i eit samliv. Og eigentleg gjeld det oss alle – vi lever i saman, i eit samfunn, vi skal kommunisera og fungera i lag.

Og spørsmålet om kommunikasjon – det er ikkje enkelt. Du kan ha perfekt høyrsele og perfekt artikulasjon. Sjølve orda og lydane treng ikkje vera problemet, men korleis blir det forstått det du seier? Korleis forstår du det partneren din seier?

På Saemien Tjåanghkoesijie 2025 lærte vi begrepet ”Respect&listen” – respekter&lytt. Det vart fortald ut frå ein studie i sirkumpolare område der (ofte) store selskap ønskjer ei eller anna form for utbygging i små samfunn. Korleis skal det bli god kommunikasjon?

Det gjeld å lytta, både til det som blir sagt og til det som ikkje

Lytta med augene, sjå respons, glede eller unnvikelse, sjå handlingar.

blir sagt. Lytta med augene, sjå respons, glede eller unnvikelse, sjå handlingar.

FRÅ SVENSKA kyrkans ursäkts-gudstjänst hugsar vi ärkebiskopen som gjekk ned på kne og fortalde om Jesus som bøygde seg ned for å møte folk i augnehøgde.

Mykje av kommunikasjonen ulike samiske aktørar har opplevd i møte med styremakter og utbyggjarar har ikkje blitt opplevd slik. Mange refererar til opplevinga av å bli snakka til ovanifrå og ned. Det er ikkje likemenn som møtes.

Eg har på ingen måte komplett oversikt over alle saker i det samiske samfunnet, men det er nokre skildringar som ein høyrer, både lokalt og vel så mykje i riksmidia både på norsk og svensk side.

I Noreg har vi hatt – og har – sterke markeringar, demonstrasjonar og bruk av sivil ulydnad.

Men det verkar nesten som tonen er endå hardare på svensk side med omtale av samar som ”adel” og meir direkte motstand mot domar i retten som har gått i samisk favør. Korleis opplevest samtalen og kommunikasjonen?

TILBAKE TIL samlivskurset. Ei øving vi fekk var å gi ordet til den andre. Kun den eine fekk fortelja og leggja fram si oppleving. Den andre måtte vera stille og lytta. Så vart rollene snudd om. Den som lytta først fekk fortelja si oppleving. Den andre fekk no høyra og leva seg inn i det som vart fortald. Og så kan ein gjerne gjengi kva ein har høyrte den andre har sagt. Høyrer vi det som blir sagt, eller høyrer vi noko anna?

Lukke til med din samtale i dine relasjonar. ”Respect&listen” gjeld i både store og små samanhengar.

Einar Sørliid Bondevik

Foto: Bernard O'Sullivan

GIE JIH GUSNIE ÅRROEMINIE

SVERIGE

Samiska rådet inom Svenska kyrkan
Kontaktperson: Erik-Oscar Oscarsson
Mobil: 070-253 59 78
E-post: erikoscar1954@gmail.com

Svenska kyrkan nationell nivå
Handläggare för samiska frågor:

Lisbeth Hotti
Svenska kyrkan, 751 70 Uppsala
Tel: 018-16 94 91

E-post: lisbeth.hotti@svenskakyrkan.se

Sydsamiskt arbete i Härnösands stift
Stiftsdiakon och samordnare för samiskt kyrkoliv:

Susanne Karlsson, Härnösands stift,
box 94, 871 22 Härnösand
Telt: 0611-254 42
E-post: susanne.karlsson4@svenskakyrkan.se

NORGE

Samisk kirkeråd

Konstituert avdelingsdirektør:

Vidar Andersen,
postboks 799 Sentrum, 0106 Oslo
Tlf: 930 65 616

E-post: va589@kirken.no

Leder: May Bente Jönsson

Sørsamisk representant i Samisk kirkeråd: Svend Peder Vesterfjell

Saemien åålmegeaerie SÅR/ Samisk menighetsråd i sørsamisk område

www.kirken.no/saemien-åålmege
E-post: samiskmenighet@kirken.no

Leder: Sara Katarina Åhrén

E-post: sara.katarina.ahren@helgelandssykehuset.no

Medlemmer: Ida Therese Storslett, Laila Anita Otervik, Aud Renander og prest Einar Sørliid Bondevik.

Sekretær: daglig leder (se nedenfor)

Saemien åålmege beajjetje åejvie/ daglig leder i samisk menighet i sørsamisk område: Monica Kappfjell
Gløttvegen 2, 7750 Namdalseid
Mobil: 993 49 477

E-post: mk924@kirken.no

Prest i sørsamisk område:

Einar Sørliid Bondevik,
Sørlandsveien 54, 8624 Mo i Rana
Mobil: 474 53 902

E-post: eb788@kirken.no

Diakoniarbeider i sørsamisk område:

Bertil Jönsson,
Dergaveien 57, 7898 Limingen
Mobil: 994 88 827

E-post: bj439@kirken.no

Menighetspedagog:

Margrethe Kristin Leine Bientie
Grendavegen 8, 7370 Brekkebygd
Mobil: 412 88 227

E-post: mb789@kirken.no

DAERPIES DIERIE

► Sørsamisk kirkeblad

► Sydsamiskt kyrkblad

► Daerpies Dierie utkommer med fyra nummer per år genom ett samarbete mellan Härnösands stift och Nidaros bispedømmeråd samt med stöd av Sametinget i Norge.

Adress: Sørlandsveien 54, N-6824 Mo i Rana, Norge
Telefon (mobil): 0047 474 53 902
E-post: dd@samiskmenighet.no

Prenumeration under 2025: 190 SEK. Avgiften betalas når faktura kommer.

Adressändring och prenumeration:

Kontakt redaktör:

dd@samiskmenighet.no

Grafisk form & repro: Verbum AB

Tryck: Pressgrannar AB, Linköping, 2024

SAMISKA VINJETTER

Orre saernieh: Nyheter

Gieries lohkih!: Kåra läsare!

Noere almetjh: Barn, ungdom

Guvvie: Porträtt

Doen jih daan bijre: Lite av varje

Guktie ussjedem: Hur jag tänker

Åssjalommesh: Tankar, andakt

Gie jih gusnie årroeminie: Vem och var
Kultuvre: Kultur

Redaktion

Redaktör, Norge:

Einar Sørliid Bondevik,
adress samma som ovan

Ansvarig utgivare, Sverige:

Anneli Hällgren, Härnösands stift,
box 94, 871 22 Härnösand

E-post: anneli.hallgren@svenskakyrkan.se

Redaktionsråd: Birgitta Ricklund, Sylvia Sparrock, Lisbeth Hotti, Kajsa Åslin, Susanne Karlsson och Bertil Jönsson

Texter och bilder

Material til nummer 4/2025 skickas senast 3 november till dd@samiskmenighet.no

Fler samiska texter finns på:

► www.svenskakyrkan.se/harnosandsstift/

(klicka på Andra språk/Other languages)

► www.svenskakyrkan.se

(klicka på Andra språk/Other languages)

► www.kirken.no/saemien-åålmege

FÖRSTA SIDAN

► Forsidebilde: Gudstjeneste i skinnen fra midnattssola under Samiske kirkedager i Alta. Foto: Ørjan Marakatt Bertelsen

NÖÖRJEN GÆRHKOE

Sveerjen gærhkoe

Kyrkostyrelsen foreslår ny bestemmelse om urfolksrätten

Utifrån Svenska kyrkans skogsutredning och en omfattande remissrunda, presenterade kyrkostyrelsen i juni sitt förslag till ändringar i Svenska kyrkans regelverk. Förslaget innebär att urfolksrätten tydliggörs.

Kyrkostyrelsens förslag innebär att Svenska kyrkans skogsbruk än tydligare än i dag ska värna värden som biologisk mångfald, klimatnytta och social välfärd. Siktet är inställt på ett varierat landskap med en mångfald av bruksmetoder.

När det gäller urfolksrätten föreslår kyrkostyrelsen att en ny principiell bestämmelse förs in i kyrkans eget regelverk. Bland annat innebär det att principen om fritt och informerat förhandssamtal (FPIC) tillämpas när skogsbruket kan ha betydande påverkan för renskötseln. Här förtydligas även urfolkens rätt att utöva andliga och kulturella traditioner på de marker där de traditionellt har bott och verkat.

EN ANNAN ny bestämmelse som kyrkostyrelsen föreslår innebär en reglering av dialogen med berörda församlingar inför betydande åtgärder på skog och mark.

Kyrkostyrelsen bedömer att arbetet med att utveckla för-

- Värden som biologisk mångfald, klimatnytta och kulturmiljö framhävs och urfolksrätten stärks, menade ärkebiskop Martin Modéus, ordförande i kyrkostyrelsen under en pressträff där han tillsammans med vice ordförande Wanja Lundby-Wedin, presenterade kyrkostyrelsens förslag på beslut angående skogsutredningen. Foto: Gustaf Helsing

valtningen av skog och mark, med ett breddat perspektiv på hållbarhet, behöver ske stegvis. I ett första steg hanteras sådant som ska regleras genom ändringar av regelverket. Därefter följer stiftens arbete att utifrån de nya bestämmelserna utveckla metoder och praxis i förvaltningen, samt utvecklingen av kyrkostyrelsens uppföljning och tillsyn.

De flesta förändringarna i regelverket föreslås träda i kraft från och

med 1 januari 2026. Eftersom arbetet med att utveckla tillämpandet av urfolksrätten kräver förberedelse, bland annat i samverkan med samiska företrädare, föreslås den bestämmelsen gälla först från och med 1 januari 2027.

I NOVEMBER ska kyrkostyrelsens förslag behandlas av kyrkomötet, Svenska kyrkans högsta beslutande organ, som sammanträder i Uppsala varje höst.

Utredningen om Svenska kyrkans skogsbruk presenterades hösten 2024. Den hade i uppdrag att se över kyrkans regelverk för att säkerställa en så ekologiskt, ekonomiskt, socialt samt andligt och existentiellt hållbar skogsförvaltning som möjligt. I uppdraget ingick bland annat även att bidra till arbetet med de åtaganden som är gjorda inom ramen för Svenska kyrkans ursäkt till det samiska folket. **Kajsa Åslin**

Råd for samer med normbrytende funksjonsvariasjoner

Sametingsrådet har oppnevnt et eget råd for samer med normbrytende funksjonsvariasjoner. Rådet skal bidra til at denne gruppen stemme blir hørt og tatt med i utformingen av politikken.

- Mange samer med funksjonsvariasjoner opplever å stå utenfor - både i storsamfunnet og i det samiske fellesskapet. Derfor er dette rådet så viktig. Det er et nødvendig steg på veien mot et mer inkluderende Sápmi, sier sametingsråd Elisabeth Erke.

I Sametingets melding om

likestilling, Sábmme jállu, er samer med normbrytende funksjonsvariasjoner definert som ett av innsatsområdene. Meldingen ble fulgt opp av en handlingsplan for å realisere denne gruppen rettigheter. Ett av tiltakene i planen er å opprette et eget råd for samer med normbrytende funksjonsvariasjoner.

RÅDET SKAL være et rådgivende organ for Sametinget. Det skal løfte frem erfaringer og kunnskap, og bidra til at saker som berører samer med normbrytende funksjonsvariasjoner, blir behandlet på

en åpen og tilgjengelig måte. - Rådet skal gi Sametinget råd i politikkutformingen, men det har også en viktig verdi i seg selv: Det viser at vi lytter og tar medvirkning på alvor, sier Erke.

VED OPPNEVNINGEN er det lagt vekt på geografisk spredning og representasjon av de tre samiske språkene. Medlemmene må identifisere seg med brukergruppa - både egne erfaringer og som pårørende har vært viktige i vurderingen.

PRM Sametinget

FAKTA

Medlemmer

Medlemmer av Sametingets råd for samer med normbrytende funksjonsvariasjoner for perioden juni 2025–desember 2027 er:

- Asbjørn Andersen
- Frid Tellefsen Svineng
- Aili Kirste Arntzen
- Odd Petter Elvenes
- Vara: Ditte Emilie Hatlelid

SAEMIEDIGKIE

ORRE SAERNIEH

Saemien Tjåanghkoesijje i Trondheim – en ny tradisjon

Saemien Tjåanghkoesijje/ Samisk møteplass er en nettverksarena for samiske og norske institusjoner og organisasjoner. Den blir arrangert i samarbeid mellom Trøndelag fylkeskommune, Stasforvalteren og Samisk utvalg i Trøndelag.

Møteplassen ble også arrangert forrige år, og man anser at man er på vei til en god tradisjon. I år deltok vel 150 personer på møteplassen to dager i slutten av august. Den første dagen var overskriften Areal – et knapphetsgode. Den andre dagen Forsoning – hva betyr det? som overskrift.

I sin åpningshilsen gjorde fylkesordfører Tomas Iver Hallem kort rede for fylkeskommunens behandling av rapporten fra Sannhets- og forsoningskommisjonen. Språkopplæring, også for voksne, arbeid mot samehets og for å redusere konflikter var moment som fylkesordføreren løftet fram.

– Det pålegger majoriteten er særskilt ansvar, sa Hallem. Han tok også opp at dette er ikke noe som kun gjelder kommune som har status som forvaltningskommuner, men hele Trøndelag. Slik kan man se på fylket som forvaltningsområde for samisk språk.

Jenny-Krihke Bendiksen er leder for Samisk utvalg i Trøndelag. Hennes appell til deltagerne var å dele med hverandre.

– Vi har våre ryggsekker med både det som er godt og det som er vondt. Del det med hverandre og ikke bli lei av det, sa Bendiksen.

ASSISTERENDE STATSFORVALTER Øystein Johannesen pekte på det er et felles ansvar å møte reindrifts arealutfordringer. Bygg og infrastruktur fragmenterer reindriftsarealene. Reinbeitedistrikt går utenfor den enkelte kommunes grenser, noe som blir en utfordring for kommunale arealplaner.

– Tidlig involvering er viktig for å legge til rette for dialog, sa Johannesen.

Tidlig involvering og ”Respect&listen” (respekt og lytt) var også et viktig moment i studien Karin Buhmann, professor på

Fylkesordfører Thomas Iver Hallem og leder i Samisk utvalg i Trøndelag Jenny-Krihke Bendiksen ønsket velkommen til den andre Saemien Tjåanghkoesijje.

Foto: Kristin Heggdal, Trøndelag fylkeskommune

Handelshøyskolen i København, delte fra. Gjennom forskning på områder i Canada, Grønland, Island og Saepmie har hun sammen med sine kollegaer sett på hvordan man best kan få til gode prosesser i arealspørsmål.

GAMLE AREALPLANER er også en utfordring. Fra sitt arbeid i Trøndelag fylkeskommune viste Frode Brataas til verktøy for arealregnskap til hjelp i ”planvask” for å ha en reell oversikt over dagens situasjon. Her kan fylkeskommunen bistå de enkelte kommuner.

I flere saker har FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP §27) vært viktig. Professor Øyvind Ravna ved Arktisk universitet i Tromsø refererte til hvordan den ble brukt i Fosen-dommen. SP 27 åpner ikke for skjønn når noen ønsker endringer/utbygging som har vesentlig negativ konsekvens for urfolks kulturutøvelse. Prinsippet om ”mer nytte enn skade” eller økonomisk ulempe er ikke viktig nok. SP 27 er en såkalt terskelbestemmelse. Det som kan innskrenke SP 27 er retten til et sunt miljø – som egentlig betyr retten til liv. I Fosen-saken var det ikke godtgjort at ikke utbygging kunne skje andre steder eller andre måter for å unngå skaden på sørsamisk kulturutøvelse.

Begrepet forsoning kan bli for-

” Vi har våre ryggsekker med både det som er godt og det som er vondt. Del det med hverandre og ikke bli lei av det.

Jenny-Krihke Bendiksen,
leder for Samisk utvalg i Trøndelag.

stått på ulike måter, alt etter perspektiv og utgangspunkt. Betyr forsoning at man ”møtes på midten”? Førsteamanuensis Ingvill Bjørnstad Åberg ved Nord universitet viste til to ”gap” som ble påpekt i rapporten fra Sannhets- og forsoningskommisjonen: Implementeringsgapet og ambisjonsgapet.

Det er mye som er vedtatt som ikke er gjennomført, og det er mye man ønsker som ikke er vedtatt. Hun brukte også tid på begrepet Urfolkeliggjøring (engelsk: indigenization). Om man ønsker å inkludere urfolks kultur, kan det lett bli usynliggjøring. Man forsvinner i storsamfunnets kultur. Med forsoning søker man en felles enhet og forståelse. Med avkolonisering er ikke målet alltid fullstendig enighet, men man tåler forskjeller og uenighet samtidig som urfolks kultur kan fungere på egne premiser.

EVA MARIE Fjellheim fortalte fra sitt doktorgradsarbeid (se fotnot) om hvordan uvitenhet eller tvil brukes som strategi. Ved å ”ikke vite” eller så ”berettiget tvil” kan myndigheter og andre se bort fra kunnskap som grupper med mindre makt sitter med.

Einar Sørlied Bondevik

Eva Marie Fjellheims arbeid er bredere omtalt i DD 4/24.

Planer om gruvedrift i Røyrvik ble diskutert under Saemien Tjåanghkoesijjie i Trondheim. Fra venstre: Kommunikasjonsansvarlig for Joma Gruver Bjarne Håkon Hanssen, assisterende statsforvalter Øystein Johannesen, Ellinor Marita Jåma fra Gaske Dajven Båatsoen Tjjelte og sametingsråd Ole-Henrik Bjørkmo Liffjell.

Foto: DD/Einar Sørliid Bondevik

Strid om ny gruvedrift i Røyrvik

Det har tidligere vært gruvedrift i Røyrvik kommune. I perioden 1972-1998 var Joma gruver, og denne ønskes tatt opp igjen for utvinning av kobber og sink. Gruvedriften blir begrunnet med behov for lokalt/regionalt arbeidsplasser og for nasjonal interesse for mineraler. Hovedutfordringen er ulempene en gruvedrift vil få for reindrifta.

Under Saemien Tjåanghkoesijjie i Trondheim 28. – 29. august, ble tematikken gjenstand for debatt. Både gruveselskapet og reindrifla la fram sin opplevelse av saken. I tillegg deltok statsforvalter og sametinget med sine perspektiver.

Planarbeidet har pågått over lenger tid. Røyrvik kommune vedtok en reguleringsplan i september 2023, men Sametinget har levert innsigelse på denne planen. Det ble derfor opp til Kommunal- og distriktsdepartementet å vurdere reguleringsplanen. Departementet godkjente planen 2. juli i år.

DEPARTEMENTETS vurdering er at gruvedrift i Joma Gruver vil få negative konsekvenser for reindrifla. De vurderer likevel at forholdene bør ligge godt til rette for å ramme

inn gruvedriften med tilhørende aktiviteter på en god måte.

– Det er departementets vurdering at det bør være mulig å avbøte de negative virkningene på en måte som ivaretar muligheten for en fortsatt bærekraftig utøvelse av reindrift i området. Departementets vurderinger og godkjenning av reguleringsplanen forutsetter at de avbøtende tiltakene gjennomføres i tråd med planvedtaket, skriver departementet videre.

I DEBATTEN under Saemien Tjåanghkoesijjie ble det vist til forutsetningen at de avbøtende tiltak blir gjennomført, og Ellinor Marita Jåma fra Gaske Dajven Båatsoen Tjjelte var svært kritisk til vedtaket.

– Det er et feigt vedtak fra ministeren som skyver problemene foran seg, sa Jåma

I den videre prosessen skal det så utarbeides en konsekvensutredning som ser på den samlede effekten for reindriften i regionen både gruvedrift og andre inngrep har. Denne vil bli gjennomført parallelt av Norconsult og Protect Sapmi siden gruveselskapet og reindrifla ikke er omforent om én utreder.

Einar Sørliid Bondevik

Sørsamisk bibelarbeid fortsetter

I 2024 kom Orre testamente, Det nye testamentet på sørsamisk, ut. Det var en historisk hendelse, som markerer mer enn 40 års arbeid med Bibelen på sørsamisk. Hendelsen ble markert, først i Staare/Östersund, deretter både i Tråante/Trondheim og i Oslo.

På mange måter er dette hovedformålet til Bibelselskapet – å utbre Den hellige skrift. Lanseringen av Orre testamente markerer første gang på over 100 år Bibelen på et språk i Norden som ikke tidligere har hatt det. Forrige gang var da bibelen kom på nordsamisk på slutten av 1800-tallet.

Denne teksten, sammen med det lulesamiske Ádå Testamenn-ta, kommer på bibel.no i løpet av høsten. På denne måten blir teksten tilgjengelig for hele det sørsamiske miljøet og alle som måtte ønske det. Den finnes også i en fysisk utgave, vakkert utsmykket av Meerke Vekterli, som kan kjøpes på Bibelselskaps sider.

I TILLEGG til Orre testamente finnes Åarjelsaemien bijpeleteksth – en samling som blant annet inneholder alle kirkeårets tekster på sørsamisk.

Det Norske Bibelselskap jobber nå sammen med våre dyktige oversettere med å oversette Det gamle testamentet også. Denne typen arbeid er møysommelig og tar lang tid, og hele teksten vil ikke være ferdig på flere år enda. Likevel vil deler av Det gamle testamentet publiseres fortløpende når de er klare. Dette arbeidet er sentralt for både språklig utvikling og bibeloversettelse. Flere av våre oversettere er nye, og jobber derfor med å lære seg faget. På denne måten utvikler vi ressurser til sørsamisk bibeloversettelse, og oversettelse generelt, for fremtiden.

OVERSETTERNE VÅRE jobber også med en oversettelse av Tidslinjen. Tidslinjen er en ressurs Bibelselskapet har laget for å bli kjent med tidslinjen i bibelfortellingene. Her kan man få en visuell fremstilling av store hendelser i bibelfortellingene, og få en kort tekst som forteller hva de handler om. Tidslinjen finnes allerede nå på bokmål, nynorsk, nordsamisk og lulesamisk på bibel.no/tidslinjen.

Julian K. Lysvik
Seniorrådgiver for bibeloversettelse i Bibelselskapet

Foto: Bibelselskapet

NOERE ALMETJH

Gode møter på konfirmasjonsfeiring

Like før skolestart møttes Saemien Åålmege's konfirmanter, familie og gjester til konfirmasjonsgudstjeneste og feiring på Oppdal. I år var det ni konfirmanter som deltok ved konfirmasjonsgudstjenesten.

Nytt av året var at sommerens konfirmantsamling var delt i to. Like etter skoleslutt i juni var konfirmantene samlet til en leir i Aarborte/Hattfjelldal med undervisning og aktiviteter. Selve konfirmasjonsfeiringen og gudstjenesten var på slutten av sommeren i Oppdal. Gjennom konfirmantåret har konfirmantene også hatt samlinger på Nerskogen og i Saltdal.

DET VAR tydelig glede over å møtes igjen. Det å være konfirmanter gir en tilhørighet, også til hverandre. En "erfaren konfirmantforelder" trakk også frem det som et viktig moment i sin hilsen til konfirmantene på feiringen.

Flere av konfirmantene har også fulgt konfirmasjonen i sin lokale menighet. Det var varierende hvor mange gjester hver enkelt av dem inviterte til feiringen i Oppdal. Opplevelsen av å være sammen i en samisk sammenheng var likevel viktig for alle.

Saemien Åålmege gratulerer konfirmanter og familie hjerteligst – og ser fram til å bli kjent med nye ungdommer i kommende konfirmantkull.

Einar Sørliid Bondevik
Prest i sørsamisk område

FAKTA

Konfirmanter og ledere i Saemien Åålmege

► Bak fra venstre: Diakoniarbeider Bertil Jönsson, Saake Dunfjeld-Berg, Laara Julius Dunfjeld-Mølnvik, Benjamin André Benjaminsen, Saja Mali Tomasson Bientie og prest Einar Sørliid Bondevik. Framme fra venstre: Olov-Niila Kitti, Leila Brita Bransfjell, Kristine Boonsai Kappfjell, Samuel Reiten Bientie, Isaac André Aigin Pentha Bakken og menighetspedagog Meerke Krihke Leine Bientie.

Konfirmantene ønsket familie og gjester velkommen til en uformell sammenkomst kvelden før konfirmasjonsdagen.

Lassokastning med konfirmanderna Evelina Pingi, Alexander Mienna och Joel Emanuelsson. Foto: Mikajosefin Jonsson Gehrke, ledare samiskt konfirmandläger

Konfirmander på läger i Ammarnäs

Årets samiska konfirmationsläger startade den 10 juni i Ammarnäs och avslutades den 24 juni med konfirmationsmäs-sa i Stensele kyrka. Ett långt läger som följt Frälsarkransens pärlor.

Dagarna fylldes med andakter, bibelkunskap, lek, språkräning, lassokastning, dans och olika gäster som föreläste kring olika teman.

Ett par dagars fjälltur gav ny luft till lungorna och var uppskattat av alla.

Under fjällturen besökte gruppen Geunja, en samisk fjällgård som bedriver ekoturism.

Här följer några frågor om årets läger. Frågorna besvaras av

”Man har blivit mycket bättre på att smyga på plåttak.

Konfirmanderna i Ammarnäs

konfirmanderna Nils-Isak Fjellström, Kåge, Nikolai Kristoffersson, Borgafjäll och Ol-Nilsa Päivio, Karesuando.

Varför valde ni att konfirmera er?
– För att träffa kompisar och för att det är en tradition i Sapmi, också för att få gå på dansen i Ankarede, där måste man vara 15 år eller ha konfirmerat sig för att få delta.

Hur har ni upplevt konfirmationen?
– Kul, men lite väl mycket regler. Vissa bitar har varit lärorika. Man hade kunnat klämma in det samiska lite mer, vi fick lite för lite tid med sydsamiskan, rent språkmässigt.

Vad tar ni med er från konfir-mationen?
– Man har blivit mycket bättre på att smyga på plåttak. Gemenskapen; vi som är renskötare blir ännu närmare varandra. Med det här gänget kan man prata om det mesta.

Katarina Montonen
Diakon Sydöstra Jämtlands pastorat

Bli medlem i SKU Sápmi

I december förra året bildades SKU Sápmi, en lokalavdelning av Svenska Kyrkans Unga. Nu jobbar styrelsen på att nå fram till unga samer i hela landet.
– Det känns kul men det är också lite trögstartat, säger ordförande Elvira Ajnnak.

I ett tillägg till Svenska Kyrkans Ungas stadgar har den nya lokalavdelningen en egen mål-skrivning.

► Svenska Kyrkans Unga Sápmi/ Sábmie/ Sábmie/ Saepmie följer samisk kulturtradition, värderingar och de samiska språken har en given plats inom lokalavdelningen.

► Lokalavdelningen ska vara en trygg plats där unga samer får vara sig själva, får vara trygga och inte behöver försvara sig eller sin kultur.

► Lokalavdelningen har nolltolerans mot rasism och trakasserier.

► Lokalavdelningen ska ta hänsyn till det samiska året och hela Sápmis/ Sábmies/ Sábmies/ Saepmies perspektiv.

LÅTER MÅLEN bra? Låter det intressant att vara del av en större rörelse med kristen grund? Då är SKU Sápmi något för dig.
Eftersom medlemmarna är

I styrelsen för SKU Sápmi: Ellen Emanuelsson, Rusksele, Laara Fjellgren, Gällivare, Elvira Ajnnak, Gargnäs (ordförande). Saknas på bilden gör Emma Olu-Osagie Toven, Östersund. Foto: Sofia Strinnholm

spridda över landet har alla möten och aktiviteter hittills varit digitala.

– Vår plan är att också försöka ordna någon fysisk träff, säger Elvira Ajnnak.

Kajsa Åslin

För att bli medlem, gå in på: svenskakyrkansunga.se
För frågor och funderingar, kontakta: sku.sapmi@gmail.com

Dongkh Daerpies Dierie´m jñ lohkh gærhkoejielemen jñ kultuvren bijre

Daerpies Dierie bæjjoehtovva njieljien aejkien fieren jaepien. Plaerien åasa lea 190 kr fieren jaepien.

Jis sijhth dongkedh
Seedth e-påastem redaktöörese: **dd@samiskmenighet.no**

Tjaelieh almetjen nommem gie edtja plaeriem dåastoehdih jñ dan adressem.

Tjaelieh aaj almetjen e-påaste-adressem gie edtja maeksedh jñ fakturam dåastoehdih.

Biskop Teresia om det första året:

– Biskopsrollen är ett ständigt lärande

I precis ett år har Teresia Boström varit biskop för Härnösands stift. Hon beskriver det som ett år av lärande. Men redan nu har hon en tydlig bild av vad hon vill uppnå: En varm gemenskap där alla får plats. Hon kallar sin vision för en lägereldskyrka.

Ettårsdagen som biskop kommer hon att resa till Krokomb för möte med alla församlingsrådens ordförande i Norra

Jämtlands kontrakt.

– Det är något av det roligaste jag gör som biskop, att komma ut i församlingarna och möta församlingsbor, så den dagen ser jag fram emot, säger hon.

Vad är din viktigaste insikt under det här året?

– Hur otroligt grundläggande de personliga relationerna är. Framför allt Gudsrelationen, men också alla relationer i stiftet. Som kyrka bygger vi hela tiden relationer och försöker ständigt berika familjegemenskapen, säger Teresia Boström.

Den familjegemenskap hon talar om är Guds familj, en brokig skara.

– Det är så en familj ska vara. Vi ser varandras olikheter, vi ser olikheterna som något som berikar gemenskapen och vi förenas av att vi alla är bärare av Guds ande. Man hör ihop, det är så det är i den familjen, menar hon.

I Guds brokiga familjen har förstås det samiska folket en lika given plats som alla andra.

– Att vårt stift är en del av

Saepmie är oerhört värdefull och berikande. För mig innebär det också ett stort lärande. Det är ett faktum jag måste vara ödmjuk inför, att jag är ny här och verkligen behöver lyssna och lära, säger hon.

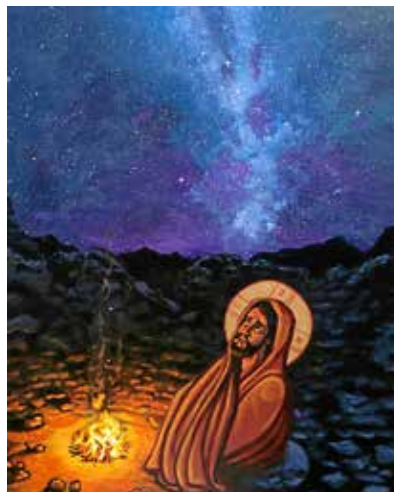
– Lyssnandet är också en viktig del av försoningsprocessen där den befinner sig nu. Kyrkan behöver få del av samernas erfarenheter, både historiskt och i nutid, vad det är att vara same i Sverige och i kyrkan, fortsätter hon.

I JUNI var biskopen med på de samiska kyrkodagarna i Alta, tillsammans med deltagare från Finland, Norge och Sverige.

– Under den helgen och de samtal som fördes där förstod jag ännu mer hur viktigt det är att kyrkans känns som en trygg plats, hur viktigt det är för att det samiska kyrkolivet ska upplevas som en naturlig del av kyrkans liv, och för att ens tro ska kunna fördjupas.

Hur kan du som biskop bidra till det?

– Jag kan arbeta för att vi ska stärka vår utbildning om diskriminering och rasism och att vi för ärliga samtal om dessa frågor. Jag kan också uppmuntra alla församlingar i mitt stift att utsmycka kyrkorummen med samiska föremål, och jag kan uppmuntra användningen av sydsamiska i gudstjänsterna, exemplifierar Teresia Boström.

Teresia Boström använder ofta målningen *Christ in the Wilderness* som illustration för sin vision om lägereldskyrkan som har plats för alla. Målningen har den engelska konstnären Kelly Latimore gjort.

Vikten av trygghet stämmer väl med hennes vision om en lägereldskyrka. Visionen tar avstamp i en bild hon ofta delar, där kan man se Jesus sittande vid en eld. Han är omgiven av ett kargt landskap, på natthimlen ovan syns vintergatan.

– Min egen upplevelse av lägerelden är att alla får plats, man bakar på sig så att alla kan sitta runt elden. Det är också en bild av vår kyrka, vad den redan är och än mer skulle kunna vara, säger hon.

– Kring lägerelden skapas ofta förtroenden, där känner man sig trygg att dela sin historia. På samma vis är lägereldskyrkan platsen där vi lyssnar på varandras berättelser och på bibelns berättelser. Det är en plats där man känner sig hemma, som det är lätt att hitta till och där det finns en tydlig kärna av andliga frågor. Och där finns också ett starkt engagemang för det goda samhället, lägerelden sprider värme och ljus runt omkring, även utanför ringen av människorna närmast elden.

EN BISKOPS kalender fylls mycket snabbt. Som andlig ledare för ett stift, med tillsyn över församlingarna, som ordförande i beslutande organ, en viktig företrädare gentemot andra kyrkor och i samhället och med flera nationella uppdrag är det många åtaganden som tävlar om uppmärksamhet. Det år som gått kan lätt beskrivas som en

Det gångna året har fyllts av nya åtaganden för Teresia Boström, men det nya efternamnet är för henne bekant. Under året har hon återtagit sitt flicknamn Boström.

Foto: Kerstin Stickler

rivstart för den nya biskopen.
– Biskopsrollen är ett ständigt lärande, säger hon själv.

FÖRRA HÖSTEN skickades Svenska kyrkans omfattande utredning om ett hållbart skogsbruk ut på remiss. Därefter har kyrkostyrelsen presenterat sitt förslag för hur kyrkans regelverk ska anpassas för ökad balans mellan skogens olika värden.
– Kyrkostyrelsen försöker verkligen att värna skogen och samtidigt är förslaget ett försök att vara enande vilket är nödvändigt, säger Teresia Boström.
– Jag välkomnar förslaget och har stort förtroende för ärkebiskopen och kyrkostyrelsen och vår demokratiska process. Sedan är det ju så att i den här frågan som engagerar så många, kommer

ingen att bli helt nöjd, fortsätter hon.
Som ordförande i stiftsstyrelsen bidrog biskopen till Härnösands stifts remissvar. Svaret var bland annat frågande till hur den praktiska tillämpningen av principen om fritt och informerat förhandssamtycke (FPIC) kan genomföras.
– I grunden är vi inte emot den principen, men vår egendomsförvaltning hade precis börjat arbeta med en ny certifiering som innebär fördjupad samplanering med samebyarna och vi menade att det arbetet behövde få sätta sig innan något ytterligare införs, förklarar Teresia Boström.
– Beslutas det att vårt skogsbruk ska tillämpa FPIC så litat jag på Samiska rådet, vår egendomsförvaltning och de lokala kontakterna med samer, för en bra dialog om

”Som kyrka bygger vi hela tiden relationer och försöker ständigt berika familjegemenskapen.

hur vi ska gå till väga. Jag upplever att alla vill det bästa för skogen, fortsätter hon.

UNDER DET kommande året, sitt andra som biskop, kommer Teresia Boström att fira sin 50-årsdag hemma i Härnösand. På höstens agenda står även ett besök hos vänstiftet i Engelska kyrkan och att hålla samman den årliga fortbildningen för stiftets alla präster och diakoner. Bland mycket annat ser hon också fram emot att bygga upp det ungdomsråd som hon planerar att knyta till sig, för råd och stöd av unga vuxna från olika sammanhang.
– Där kommer den samiska rösten att vara ovärderlig. Unga människor har så mycket att lära oss andra, säger hon.

Kajsa Åslin

Fosen-aksjonistene endelig frikjent

►Både tingretten og lagmannsretten bestemte at aksjonistene ikke kunne dømmes for sine aksjoner. Statsadvokaten anket denne frifinnelsen inn for Høyesterett som før sommeren konkluderte med at aksjonistene ikke kan straffes. I sin beslutning skriver Høyesterett:

- Høyesterett er på samme måte som flertallet i tingretten og lagmannsrettens bestemte mindretall kommet til at aksjonistene ikke kan straffes. Fredelige demonstrasjoner kan bare møtes med trussel om straff hvis det er særlig gode grunner for det. I dette tilfellet hadde demonstrantene opptrådt fredelig og ordentlig, aksjonen var ikke mer forstyrrende enn nødvendig for å få frem budskapet, og de siktede hadde ikke alternative ytringsmåter som ville vært mindre forstyrrende og samtidig effektive.

Bok: Samisk liv og kultur på 1700-tallet

►Teologen Knud Leem (1697–1774) bodde ti år i Finnmark. Han engasjerte senere en kunstner til å lage 85 akvarelltegninger. Sammen med bildebeskrivelser utgjør dette et hittil upublisert gotisk manuskript.

Historiker Terje T.V. Bratberg er tidligere konservator ved Sverresborg Trøndelag Folkemuseum. Jacob Nordin Andresen har en mastergrad i historie om Dansk-norsk misjon i Trondhjemts amt 1706–1731. De har nå transkribert Leems håndskrevne kommentarer. Sammen med de praktfulle akvarellene gir tekstene et enestående innblikk i datidas oppfatning av samisk leveste.

- Jeg husker hvor slått i bakken vi ble når vi så bildene for første gang. Kvaliteten er så super, til tross for at akvarellene er fra 1700-tallet, og jo mer man ser etter, jo flere detaljer får man øye på, sier Bratberg.

PRM Museumsforlaget

Omval till sametinget

Valet till sametinget i Sverige måste göras om efter att miss-tag begåtts vid det ordinarie valet. Den 5 oktober är det återigen dags att rösta.

►Valprövningsnämnden har upphävt resultatet av det ordinarie valet efter att den fått flera överklaganden på sitt bord. Nämnden anser att så många röster ogiltigförklarats, att det kan ha påverkat utgången av valet.

Många av de ogiltiga rösterna kom från en och samma vallokal, främst beroende på att kuvert med röstsedlar inte varit igenklustrade. Men även andra misstag har påverkat beslutet att valet måste göras om.

Alla som hade rösträtt i det ordinarie valet och står med i röstlängden har också rätt att rösta i omvalet den 5 oktober. Det är sju partier som ställer upp i valet till sametinget och det är 31 ledamö-

Så många röster ogiltigförklarades, att det kan ha påverkat utgången av valet, menar valprövningsnämnden.

Foto: Johannes Frandsen/Ikon

ter plus ersättare som ska utses. Partiernas valsedlar ska finnas tillgängliga i alla vallokaler.

Valprövningsnämnden har att pröva överklaganden av allmänna val i Sverige, det vill säga val till riksdagen, region- och kommunfullmäktige samt Sametinget och Europaparlamentet.

ARRANGEMENTSKALENDER

Daerpies Dierie ønsker å presentere en oversikt over kommende aktiviteter og arrangement i bladet.

►Har du noe du gjerne vil ha presentert, noe andre kan forberede seg til eller melde seg på? Send epost til eb788@kirken.no. Skriv Kalender/DD i emnefeltet (åmnesraden).

Oktober 2025

2 okt. Teaterforestillingen *Ursakten – Sii bivde ándagassii*, Uppsala domkyrka.

5 okt. Samisk gudstjenst, Risbäcks kyrka.

6 okt. Teaterforestillingen *Ursakten – Sii bivde ándagassii*, Härnösands domkyrka.

8 okt. Sámi sálbmálávlun/Sáme sálmmalávllom/Samisk psalmsång, Gällivare församlingshem.

9 okt. Teaterforestillingen *Ursakten – Sii bivde ándagassii*, Skara domkyrka.

12. okt. Samisk gudstjeneste i Oslo, Akershus slottskirke, med Samisk kirkeliv i Oslo. "Helbredelse av minner".

20.–26. okt. Gieleváhkoe/Samisk språkkue, se giellavahkku.org

27 okt. Teaterforestillingen *Ursakten – Sii bivde ándagassii*, Lunds domkyrka.

30. okt.–2. nov. Samisk kirkeråds konfirmantleir i Nordreisa.

November 2025

6. nov. Festgudstjenst med utdelning av Samiska rådets kulturpris, Uppsala domkyrka.

7 nov. Teaterforestillingen *Ursakten – Sii bivde ándagassii*, Linköping domkyrka.

10 nov. Teaterforestillingen *Ursakten – Sii bivde ándagassii*, Strängnäs domkyrka.

13 nov. Cafésändning i Radio Krokom med gäster, livemusik, samiska psalmboken, från Förlinge kyrka. Lyssna via radiokrokom.se.

13.–14. nov. Sørsamisk helsekonferanse 2025, Stjørdal. Påmelding innen 5/10. Se Aajege.no.

14 nov. Teaterforestillingen *Ursakten – Sii bivde ándagassii*, Göteborg domkyrka.

17 nov. Teaterforestillingen *Ursakten – Sii bivde ándagassii*, Luleå domkyrka.

21.–23. nov. Familiesamling Saemien Åålmege, Snåsa. Påmelding til samiskmenighet@kirken.no.

30. nov. Samisk gudstjeneste i Oslo, Slottskapellet, med Samisk kirkeliv i Oslo og prest for sørsamer.

Januar 2026

16 jan. Teaterforestillingen *Ursakten – Sii bivde ándagassii*, Stora kyrkan Östersund.

Mars 2026

20.–23. mars Kirkemøte Den norske kirke, Trondheim

SPRÅKSPALTEN

Aelkieh
saemiesticdh!
Begynn å snakke
sørsamisk!

Her kommer litt ”starthjelp” for deg som vil begynne med sørsamisk språk. Det er lett å lære litt, og litt er mye mer enn ingenting. Så sett i gang – aelkieh saemiesticdh!

Ord og uttrykk:
Dållem biejedh = Å lage bål
Aernie = ildsted
Dålle = bål
Moerh = ved
Biessie = never
Såarah/ Fæjroeh = fyrstikker
Faadta = opptenningsved
Dållesijjie = bål plass
Aerniegierhkie = stein (til ildstedet)
Aaksjoe = øks
Prihtjgiebnie = kaffekjele
Giemhpestahke = stav til kaffekjelen over bålet

Manne edtjem... = Jeg skal...
Datne edtjh... = Du skal...
Dihnte edtja... = Han/hun skal...

Moerh risjnedh = sanke ved
Moerh veedtedh = hente ved
Dållem biejedh = lage bål
Dållem tsihkijehedh = tenne på bålet
Dållem jamhkelidh = slukke bålet
Dållem nastedh = ”mate” bålet, legge på ved

Naina Jåma

Åarjelsaemien vierhtiesaafoe

Prihtjgiebnie = kaffekjele.

Vi är de levande stenarna

Levande sten, levande kyrka var temat for Samiska kyrkodagar 2025 i Alta. En samisk och kyrklig knutpunkt full av viktig inspiration och möten for att bygga vårt samhälle och vår kyrka starkare. Jag hade turen att få delta. Dagarna var fyllda av spennende aktiviteter från morgon till kväll. Föreläsningar som handlade om exempelvis rasism, diskriminering och försoningsprocessen. Det hölls flera vackra gudstjänster i Nord-lyskatedralen med predikan och psalmsång på olika samiska språk och en gudstjänst i midnattsljuset sken med utsikt över fjorden. Helgen bjöd också på filmvisning och konsert.

SOM DELTAGARE i ungdomsprogrammet var jag med och utarbetade en appell där vi lyfte fram våra tankar kring hur kyrkan ska arbeta med försoning och vilka förändringar inom kyrkorna vi vill se. Några av de saker vi påtalade var; ett ansvarsfullt skogsbruk, bibelöversättningar på alla samiska språk, samt mer jojk och samisk psalmsång i kyrkorna.

Levande är den kyrka som kan arbeta ekumeniskt, över landsgränser och över kyrkotraditioner. Uppslutningen i Alta från flera av de lutherska kyrkorna i Norden samt Finlands ortodoxa kyrka glädde mig. Jag fick se hur dessa samverkade under helgen for att skapa gudstjänster som representerade Sápmis kyrkliga mångfald. Ett land och folk utan landsgränser behöver en levande kyrka utan gränser, något som jag och de andra ungdomarna tydligt framförde i appellen.

FLERSPRÅKIGHETEN OCH de samiska språkens självklarhet var något av de allra finaste med kyrkodagarna i Alta. Att vi i Sápmi har så många olika språk att förhålla oss till är både en utmaning och en rikedom. Jag fick bruk for alla språk jag behärskar och fick lyssna och lära mig av de språk jag inte talar. Möjligheten att få saemiesticdh med andra under helgen var fantastisk. Att få känna och visa att åarjelsaemien giele är ett levande språk som talas mellan människor, inte bara i gudstjänster och föreläsningar, också som vardagsspråk. Ett levande språk och ett samhälle

Ungdomens appell framfördes av från vänster: Alma Åhrén (sydsamiskt område, Sverige), Lilja Ljetoff (skoltesamiskt område, Finland) och Emanuel Paulsen (lulesamiskt område, Norge).

Foto: Ørjan Marakatt Bertelsen

Vackra
guds-
tjänster
och intressanta
föreläsningar till
trots så är mötena
med mina med-
människor det jag
allra mest tar med
mig.

där möjligheten finns att prata sitt hjärtaspråk måste vara och bli en grundsten i bygget av en levande kyrka. Det är jag än mer övertygad om efter denna helg.

VACKRA GUDSTJÄNSTER och intressanta föreläsningar till trots så är mötena med mina medmänniskor det jag allra mest tar med mig. På föreläsningarna, vid frukostbordet, på bussen och vid gudstjänsterna. Det trygga rummet som ungdomsgruppen skapade for att diskutera hur det är att vara ung same idag. Att utbyta kunskaper, tankar, erfarenheter om våra likheter och skillnader. Hur fint det var att få möjligheten att lära känna folk jag aldrig annars skulle träffat. Jag lämnade Alta med nya kunskaper om skoltsamiska koltraditioner, lulesamiska avskedsfraser och Altakonfliktens påverkan i området. Trots att vi deltagare och ledare bor över 100 mil ifrån varandra har vi så oerhört mycket mer gemensamt än det som skiljer oss åt.

NÄR VI möter varandra i ögonhöjd, i ett tryggt rum, med respekt for varandras likheter och olikheter kan vi se varandra. När vi tar ansvar for vårt samhälle, våra språk och vår kyrka händer något. Vi kan börja arbeta med att bygga den kyrka vi vill se. Vi kan bygga förtroende mellan det samiska folket och kyrkan. Vi är de levande stenarna som bygger framtiden, tillsammans!

Alma Åhrén

Glade deltakere på Samiske kirkedager 2025 i Alta samlet foran Nordlyskatedralen.

Foto: Ørjan Marakatt Bertelsen

Sannhet og forsoning i Saepmie

Samiske kirkedager i Alta bød på mange aktiviteter og opplevelser – gudstjenester og salmesang, kunstutstillinger og salgsboder, en rekke seminarer og samtaler i tillegg til alle uformelle møter og samtaler.

Hovedseminaret på kirkedagene hadde overskriften Sannhet og forsoning i Saepmie. Her ble det presentert ulike perspektiver på forsoningsprosessene i kirkene i Norge, Sverige og Finland.

Fra finsk side viste Mari Valjakka til Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland sitt arbeid Samer i kyrkan som hun har vært prosjektleder for. Det er et arbeid

som har pågått parallelt med det statlige forsoningsarbeidet. Selv om kirkens arbeid har vært uavhengig, har man dratt nytte av samtidigheten.

ULEÅBORGS BISKOP Samuel Salmi framførte en unnskyldning for kirkens urett mot samene i 2012. Det var en viktig hendelse. I mai i år gjentok erkebiskop Tapio Luoma unnskyldningen da rapporten ble lagt fram.

Rapporten bygger på tematikk fra Kirkenes verdensråd: Møte sår, feira gaver og endre uretten.

KAISA HUUVA kom med perspektiver knyttet til Svenska kyrkans forsoningsarbeid. Hun tok også

Mari Valjakka, Kaisa Huuva og Lovisa Mienna Sjöberg på i samtale på Samiske kirkedagers hovedseminar.

Foto: DD/Einar Sørliid Bondevik

fram ”retten til å ikke tilgi”.

Både i Sverige og fra forsoningsarbeidet i Canada ligger det en forventning om tilgivelse. Mot det brukte hun begrepet ”hellig vrede” som er brukt i forsoningsarbeidet i Canada. Uten vrede blir det ingen endring, og endringen er et viktigere mål enn tilgivelse. Alt kan ikke bli tilgitt.

Andre sider ved Svenska kyrkans åtte tiltak (åtagande) er at de alle er rettet inn mot kirka. Hvordan oppleves det for samene som ikke er medlem i kirka og som også har blitt rammet, eller rammes, av uretten? I tillegg etterlyste hun samisk representasjon i stift og kirkemøte.

DEN KIRKELIGE historien er også preget av majoritetens måte å for-

telle. Lovisa Mienna Sjöberg viste til flere samiske prester, teologer og misjonærer i fjerne strøk der ingen er nevnt i skole- og lærebøker. Det må gjøres noe med. Gert Jonsson virket som prest fra sist på 1500-tallet. Presten Olaus Sirma fra slutten av 1600-tallet skrev også ned joiker. Edvard Masoni og Sara Amanda Xavier var begge samiske misjonærer i Kina fra sist på 1800-tallet.

Arbeidet med kirkehistorie på tvers i Saepmie er viktig, mente Sjöberg. Hun trakk ellers fram Den norske kirkes uttalelser i forbindelse med Fosen-aksjonene som en viktig støtte for aksjonister og et bidrag til forsoning mellom kirka og det samiske samfunnet.

FRA SAMTALEN i etterkant av presentasjonene ble det tydelig at forsoningsarbeid tar tid.

– Vi må gå med rypeskritt, sa Valjakka.

Et annet viktig moment var samarbeidet på tvers av grenser. Statsgrensene har alltid vært og er unaturlige for den samiske befolkningen. Dette gjelder også kirkene. En utfordring til kirkene og utdanningsinstitusjoner er derfor blant annet å se på kirkelig utdanning på tvers av landegrensene.

Einar Sørliid Bondevik

Saemiedigkien barkosne saetniesvoetine jñh seamadimmine

Åarjelsaemien veeljemedajven vâaroe

Saemiedigkien pleenume aamhtesem gïetedalleme saetniesvoeten jñh seama-dimmien bïjre Noerhtedajven veeljemedajvesne (aamhtese 033/25). Aamhtese lij ektine Saemiedigkien regionaale jâarhkine saetniesvoete- jñh liktemeprosesseste, gusnie gaajhkh veeljemedajvh edtjiej govlelgidh. Daan tjaktjen lea åarjelsaemien veeljemedajven vâaroe.

Daaroehteme lea saemien dajvh dijpe ovmessie vuekine. Dannasinie jâarhken daarpoeh leah ovmessie. Ræhpas åålmege-tjâanghkojste jñh tjaaeldh govleh-timmieste Saemiedigkie sæjhtha vuesiehtidh magkerh saemien nuepie, öörnegh jñh råajvarimmieh fierhte veeljemedajve daarpesje. Govlehtimmieh edtjiej vâaromem

FAKTA

**Gïehtjh gåessie
Saemiedigkie dov
veeljemedajvese bâata**

Gïjren 2025: Noerhtedajven veeljemedajve (dorjesovveme)

Tjaktjen 2025: Åarjelsaemien veeljemedajve

Gïjren 2026: Luvliedajven veeljemedajve

Tjaktjen 2026: Jilliemeaeroen valgkrets

Tjaktjen 2026: Åarjel-Nöörjen veeljemedajve

Gïjren 2027: Gáisi veeljemedajve

Tjaktjen 2027: Ávjovárrí veeljemedajve

vierhtiedæmman darjodh mejtie dah ovmessie saemien veeljeme-dajvh nænnebe jallh jeatjah barkojde daarpesjiej, viehkine saemien gïelide jñh saemien kul-tuvrem jealajehtedh, vaarjelidh jallh nænnoestidh.

– Dah gïeh bööremes daejrieh mij lïhkes-seabradahkesne heannede leah saemieh mah desnie årroeminie. Dannasinie mijjiej sïjhtebe dijen mïelh utnedh mejtie Saemiedigkie maahta darjodh. Noerhtedajven veeljemedajvesne mijjiej åadtjoejimh govledh voenges tjâanghkoesijjiej stoere darpoeh utnieh. Daan tjaktjen Saemie-digkie sæjhtha Åarjelsaemien veeljemedajveste govledh magkerh daarpoeh dej leah, Saemiedigkie-raerie Runar Myrnes Balto (NSR).

Pressebievnese Saemiedigkie

NORSK TEKST

Sametingets arbeid med sannhet og forsoning

Sørsamisk valgkrets står for tur

Sametingets plenum har behandlet en sak om sannhet og forsoning i Nordre valgkrets (sak 033/25). Saken var en del av Sametingets regionale oppfølging av sannhets- og forsoningspro-sessen hvor alle valgkretser skal høres. Til høsten står sørsamisk valgkrets for tur.

FORNORSKNINGA HAR rammet samiske områder på ulike måter. Derfor er behovene for oppfølging også forskjellig. Gjennom åpne folkemøter og skriftlige høringer ønsker Sametinget å få fram hva slags samiske tilbud, ord-ninger og tiltak det er behov for i hver valgkrets. Høringene skal

FAKTA

**Se når Sametinget
kommer til din valgkrets**

Våren 2025: Nordre valgkrets (gjennomført)

Høsten 2025: Sørsamisk valgkrets

Våren 2026: Østre valgkrets

Høsten 2026: Vesthavet valg-krets

Høsten 2026: Sør-Norge valgkrets

Våren 2027: Gáisi valgkrets

Høsten 2027: Ávjovárrí valgkrets

legge grunnlag for en vurdering av hvorvidt de ulike samiske valgkretsene behøver styrket eller endret innsats fremover med hensyn til å revitalisere, bevare eller styrke samiske språk og samisk kultur.

– De som vet best hvor skoen trykker i et lokalsamfunn er sam-ene som bor der. Derfor vil vi ha deres innspill på hva Sametinget kan gjøre. I Nordre valgkrets fikk vi blant annet høre om stort behov for lokale møteplasser. Til høsten ønsker Sametinget å høre fra Sørsamisk valgkrets hvilke behov de har, sier Sametingsråd Runar Myrnes Balto (NSR)

PRM Sametinget

Unesco är kritiskt mot gruva i Kallak/ Gállok

Under 2023 beslutade Unescos världsarvskommitté att inle-da en reaktiv övervakning av Laponia. Det skedde efter att regeringen beviljat bearbet-ningskoncession för gruvverk-samhet i Kallak/ Gállok, vilket bedömdes kunna riskera att påverka världsarvet. Under våren 2024 genomförde Unesco ett platsbesök till världsarvet Laponia. Nu har slutsatser-na från besöket samlats i en rapport.

Rapporten innehåller nio rekommendationer för hur världsarvet ska kunna behålla sina unika värden. Den första är att inga ytterligare beslut fattas som möjliggör gruvut-vinning i Kallak/ Gállok. Vidare efterfrågas bland annat att en hållbarhetsstrategi tas fram för världsarvet och dess omgivande landskap, att natur- och kul-turvärdena som utgör grunden för världsarvsstatusen tydligare definieras och att en buffertzona tas fram för att skydda flytt-leder utanför världsarvet där renarna rör sig mellan sommar- och vinterbete.

– Det här är allvarlig kritik som riktas mot Sveriges hante-ring av världsarvet Laponia i ett internationellt sammanhang. Nu inväntar vi världsarvskom-mitténs beslut kring rapporten, därefter behöver vi ta ställning till hur Sverige ska bemöta kritiken, säger riksantikvarie Susanne Thedéen.

PRM Riksantikvarieämbetet

”Det här är allvarlig kritik som riktas mot Sveriges hantering av världsarvet Laponia i ett internationellt sammanhang.

Susanne Thedéen, riksantikvarie

Ellinor Marie Bransfjell – åarjelsaemien journaliste

Ellinor Marie Bransfjell lea 20 jaepien bæreris, j̄h Praahkesne byjjenamme. Evtebe jaepien s̄jhti maam aktem orre pryövedh – journalistihkem. Åarjelsaemien gieles joekoen vihkele Ellinorese, j̄h daelie sæjhta gielem NRK:sne lutnjedh.

– Daelie manne domtem mov lea ”A4-jieleme”, mohte tryjje dem, for now, Ellinor Marie Bransfjell jeahta j̄h föörhkede. D̄hte aadtjeh orre barkosne aalkeme goh åarjelsaemien journaliste NRK Saepmesne. Dan lea akten jaepien vikarijaate.

Evtebe jaepien Ellinor idtji daejrieh maam s̄jhti darjodh. Mohte akten biejjien sosijaale meedijesne vööj̄ni NRK talente-programmem öör̄ni j̄h noeride ohtsi.

– Voestegh manne ussjedim ”nææ, im rikti daejrieh jis manne s̄jhtem journalistine s̄j̄dtedh”.

– Mohte manne ohtsim, Ellinor jeahta.

Dan mænngan NRK Ellinorem böör̄i goerehtimide b̄aetedh. Göökten v̄ahkoen mænngan NRK Ellinorese r̄ingki. Ellinor åadtje talente-programmesne aelkedh.

Mannasinie datne jaavoe jeehtih?

– Manne tuhtjim gieltegs govli journalistine barkedh, j̄h s̄j̄ere NRK:sne barkedh. Manne ussjedim joekoen luste desnie barkedh, noere nysene vaestiedi.

– J̄h manne aaj åadtjoejim ḡeline barkedh. Manne tuhtjim joekoen flex ḡielem soptsestidh maam vaenie almetjh soptsestin, Ellinor j̄aarihka.

GIESIEN MÆNNGAN t̄j̄jhtje noerh Karasjohkese juhtin NRK Saepmien talente-programmesne aelkedh. Desnie ööhpehtimmiem journalistihken b̄j̄re åadtjoejin.

– Mij̄j̄ieh gellie kuv̄sjh gaajhken b̄j̄re lohkimh. Mij̄j̄ieh l̄ierimh guktie kaameram provhkedh, guktie journalistine årrodh, etihken b̄j̄re j̄h vielie, Ellinor jeahta.

Ellinor lea guessine Unormal-raajrosne.

Guvvie: Privaate

Golme aski mænngan dah noerh edtjin ovmessie praksise-sij̄jide juhtedh. Ellinor rahkan Oslovasse juhti j̄h Supernytt-raajroj̄ne Marienlystesne barki.

– Joekoen tryjje dem! Manne tuhtjim dan soe luste sisveginie maanide barkedh j̄h TV:em darjodh, noere journaliste jeahta.

Mohte Ellinor buerkeste aaj ånnetji billi juktie satne lij aajnehke åarjelsaemine NRK Marienlystesne.

Nyjsenen stoere laavenjasse lij NRK:em d̄j̄jpedh guktie vielie åarjelsaemien sisvegh darjodh.

– Manne jeehtim magkerh åssjaldahkh mov lin, j̄h manne aaj åadtjoejim darjodh dam maam s̄jhtim, Ellinor jeahta.

D̄hte buerkeste gellie vuekieh ḡåávnesieh saemien ḡielem lutnjedh.

– Manne m̄ajhtam ussjedim, ”manne ajve tjoerem d̄j̄jpedh guktie åarjelsaemien vielie v̄åáj̄noe”, noere journaliste jeahta.

ELLINOR BUERKESTE satne j̄ávli mænngan Tr̄aantese juhti j̄h NRK:en kontovresne Tyholtesne eelki. Saerniekontovresne barki n̄j̄ieljie askh.

– Desnie manne åadtjoejim dovne TV:ine, radijovinie j̄h gaskeviermine barkedh. Manne aaj tuhtjim gieltegs lij dejni barkedh. Ij lij ov-rovne juktie manne åadtjoejim barkedh mejnie manne tuhtjim lij gieltegs, Ellinor jeahta.

Mij lij lustemes?

– Manne tuhtjim lij joekoen luste Treavka VM d̄aeriedidh. Dillie åadtjoejim gellie kjendish gihtjedidh j̄h vuejnedh guktie dah öör̄nieh dam stoere öör̄nemem, Ellinor vaestiedi.

- Manne j̄ih jeatjebe limh dah voestes ḡieh VM-medaaljah v̄öjnimh, mearan ḡie akt nommdie medaaljinie naajin, d̄ihte j̄aarihka.

Jalts Ellinor tuhtji luste lij stoere öörneginie m̄innedh, buerkeste aaj tryjedi mearan kontovresne tjahkasji.

- Manne äadtjoejim onne videjovh gaskevarman darjodh. Manne tuhtjim joekoen luste redigeeradidh, nysene jeahta. P̄aaski m̄ænngan eelki Unormal-raajrosne barkedh. Unormal lij NRK-en TikTok-kanaale noeride. Raajroen ulmiedäehkie lea n̄ehte mij lea 14 jaepien b̄aeries.

Ellinor produseentine barki j̄ih ovmessie TikTok-videjovh redigeeradi. Unormal aaj lea j̄ijtse podkaaste j̄ih Ellinor videjovstuhth destie redigeeradi.

- Manne tjoerim dejtje videjov-idie lusteslaakan j̄ih sneehpes-laakan redigeeradidh juktie kanaalen ulmiedäehkie lij joekoen geerve. Mohte læjhkan manne tuhtjim joekoen luste lij, noere nysene jeahta.

RUFFIEN TALEENTE-PROGRAMME lij riejries, mohte Ellinor govli NRK Saepmie edtji äarjelsaemien vika-rijate-barkoem öörnedh.

- Dillie idtjim daejrieh maam s̄ijhtim darjodh. Ellinor idtji s̄ijhth l̄iegkedidh. D̄ihte giesiebarkosne NRK Saepmesne eelki, j̄ih aaj

Daan jaepien Ellinor goh äarjelsaemien journaliste NRK Saepmesne barka. Guvvie: Privaate

akten jaepien vikarijaatese seamma barkoesijjesne ohtsi.

- Goerehtimmesne manne buerkiestim maam s̄ijhtim NRK Saepmesne darjodh, j̄ih maam NRK Saepmie maahta daarjodh, Ellinor jeahta.

- Munnjen äarjelsaemien joekoen vihkele, j̄aarihka.

Ellinor iktegisth äarjelsaemien ḡielem maanabaelesne skuvlesne l̄iereme, mohte idtjin saemesth ḡaetesne. Äarjelsaemien lij dan mubpienḡeline.

- J̄ih idtjim tuhtjh dan luste äarjelsaemien ḡielem l̄ieredh skuvlesne ḡænnah juktie lij dan löövles, Ellinor jeahta. Mohte

gaajhke jeatjahlaakan sj̄idti gosse Ellinor onne-viellem äadtjoeji, golme jaepiej juassah.

- Dillie tjidtjie jeehti, "daelie mijjeh saemiestibie", noere journaliste jeahta. Dan m̄ænngan Ellinor ussjedi man vihkele äarjelsaemien lea sutnjien.

- Manne domtem manne s̄ijhtem ḡielem gorredidh. Daelie lea stoere boelhke mov j̄ieliem-isnie, j̄ih manne s̄ijhtem dam vielie provhkedh, Ellinor jeahta.

- Manne aaj s̄ijhtem j̄ijnjebh edtjeh ḡielem provhkedh, j̄ih aaj s̄ijhtem j̄ijnjebi almetjigujmie saemiestidh, d̄ihte j̄aarihka.

Goerehtimmesne NRK Saep-

Manne domtem manne s̄ijhtem ḡielem gorredidh. Daelie lea stoere boelhke mov j̄ieliemisnie, j̄ih manne s̄ijhtem dam vielie provhkedh.

mine Ellinor jeehti satne s̄ijhti vielie äarjelsaemien sisvegem maanide j̄ih noeride darjodh. Goerehtimmien m̄ænngan NRK Saepmie Ellinorem ringki - d̄ihte vikarijaatebarkoem äadtjeme. D̄ihte aavode guktie b̄aetije jaepie sj̄ædta.

- Daelie manne s̄ijhtem arenam vedtedh gusnie almetjh maehtieh äarjelsaemienḡielem lohkedh jallh goltelidh. Dellie kanne vielie almetjh duestieh saemiestidh, noere journaliste orreje.

Jenny-Krihke Dragsten Bendiksen

SAMMENDRAG

Sørsamisk journalist

Ellinor Marie Bransfjell er 20 år gammel og er oppvokst i Brekken. I fjor bestemte hun seg for å prøve noe nytt - og ble med i NRK Saepmie sitt samiske talentprogram som er et journalistprogram for unge.

Året som talent falt i smak, og i august startet hun i et ettårs vikariat som journalist i NRK Saepmie.

-Jeg føler egentlig at jeg lever et A4-liv nå, men jeg trives i det, for now, humrer Ellinor Marie Bransfjell.

HUN BESKRIVER fjoråret som innholdsrikt. Programmet startet med tre måneders opplæring i

(fototekst Journaliste_Ellinor) Ellinor gellie ovmessie aamhtesi b̄ijre tjaaleme.

Guvvie: Jenny-Krihke Dragsten Bendiksen

Karasjok i september. Deretter flyttet hun til Oslo for å jobbe i Supernytt på Marienlyst.

-Jeg trivdes veldig! Jeg syntes det var veldig artig å jobbe med

innhold for barn og å lage tv, sier Ellinor. Etter jul flyttet hun til Trondheim og jobbet på distriktskontoret på Tyholt. Hennes største høydepunkt var å jobbe under Ski VM, der hun blant annet intervjuet kjendiser.

ETTER PÅSKE startet hun som produsent i Unormal som er NRK sin podkast og TikTok-kanal for unge jenter på omtrent 14 år. Der redigerte hun videosnutter fra podkasten som skulle legges ut på sosiale medier.

- Jeg måtte redigere de videoene på en artig og kjapp måte, siden kanalens målgruppe er en veldig vanskelig målgruppe. Men jeg syntes likevel at det var artig å holde på med, sier hun.

Da talentprogrammet sluttet i juni så søkte hun på et ettårs vikariat som sørsamisk journalist i NRK Saepmie. Hun ble innkalt til intervju.

- For meg er sørsamisk veldig viktig, sier Ellinor.

Hun forklarer at hun ikke har hatt sørsamisk som morsmål fra barndommen, men det endret seg da hun fikk en lillebror for tre år siden.

- Da sa mamma, "nå snakker vi samisk", sier den unge journalisten. Det var etter dette at Ellinor reflekterte mer over hvor viktig sørsamisk er for henne.

- Jeg føler at jeg vil ta vare på språket. Nå er det en stor del av livet mitt og jeg vil bruke det mer, sier hun.

I INTERVJUET fortalte Ellinor at hun ønsker å lage mer sørsamisk innhold til barn og unge. Etter en stund fikk hun svar - hun fikk vikariatet.

- Nå vil jeg gi en arena hvor folk kan lese eller høre på sørsamisk. Da vil kanskje også flere tørre å snakke sørsamisk, avslutter hun.

Vinneren av Sametingets språkmotiveringspris

Inger-marie Oskal fra Kautokeino er tildelt Sametingets språkmotiveringspris for 2025. Hun får prisen for sitt mangeårige og sterke engasjement for å synliggjøre og styrke det samiske språket – både som privatperson og i sitt yrkesliv.

– Gjennom sitt arbeid som tolk og oversetter har Inger-marie Oskal gjort vårt hjertespråk, samisk, tilgjengelig for både barn og voksne – i møter, i bøker og på TV. Noen tar kanskje det samiske språket for gitt i slike sammenhenger, men sannheten er at uten språkentusiaster som Inger-marie, ville majoritetsspråket ofte tatt over, sier sametingsråd Maren Benedicte Nystad Storslett.

I NOMINASJONEN trekkes det også frem hvordan Inger-marie Oskal/Oskal-Ántte Inger-márjá er et godt forbilde og en trygg veileder gjennom sitt personlige engasjement for språkarbeid. Hun har opprettet språkgrupper i sosiale medier med et tydelig mål om å løfte det samiske språket fram på en positiv og inkluderende måte. Hun står også bak de populære

Inger-marie Oskal er tildelt Sametingets språkmotiveringspris 2025.

Foto: Sametinget

koppene med slektsord på nord-, sør- og lulesamisk, som i dag finnes i mange hjem. I tillegg har hun engasjert seg for å få på plass et nytt tolkeutdanningstilbud ved Sámi allaskuvla / Samisk høyskole, et tilbud som starter opp til høsten.

– Inger-marie viser at man kommer langt med rypesteg – små, sikre skritt som betyr mye. Hun formidler på en varm og lett-fattelig måte, og sørger for at språket både høres og synes. Mange

lar seg motivere og inspirere av henne, og hun gjør det enklere for flere å ta i bruk samisk i hverdagen. Dette er en høyst fortjent pris, avslutter Nystad Storslett.

SPRÅKMOTIVERINGSPRISEN ble delt ut for åttende gang under Sametingets plenumsmøte 4. juni. Til årets pris var det 15 nominerte. Vinneren mottar 80 000 kroner og et diplom laget av kunstner Ingemund Skålnes.

PRM Sametinget

FAKTA

Om språkmotiveringsprisen

► Språkmotiveringsprisen deles ut hvert fjerde år av Sametingsrådet, og har som formål å løfte frem enkeltpersoner, prosjekter, organisasjoner eller bedrifter som har gjort en særlig innsats for å styrke, utvikle eller bevare samisk språk. Språkmotiveringsprisen ble første gang delt ut i 2000, etter initiativ fra Samisk språkråd. Siden har Sametingets språkstyre og Sametingsrådet stått for tildelingene.

Tidligere vinnere:

- Foreldregruppa i Tysfjord (2000)
- Språkgruppa i Skånland (2001)
- Harry Solhaug fra Kåfjord (2002)
- Sagka Stångberg fra Tärnaby (2009)
- Ingor Ántte Ánte Mihkkal / Ánte Mikkel Gaup (2013)
- Jane Astrid Juuso fra Nesseby (2017)
- Jusse Juhán Niillasa Gáre Márjá / Karen Marie Eira Buljo fra Kautokeino (2021)

Nye bøker med tekst, bilder og lyd

Trøndelag fylkesbibliotek og Gielem nastedh har over flere år samarbeidet om en rekke utgivelser for barn og unge. Nå har tilbudet blitt utvidet med flere bøker og sjangre.

► I år ville Plupp-forfatteren Inga Borg ha blitt 100 år. 2025 er også 70-årsjubileum for den første Plupp-boka. Den niende Plupp-boka på sørsamisk er *Daelvie Pluppen luvnie* (*Vinter hos Plupp*). Sara Marja Magga har oversatt boka til sørsamisk.

► Oda-bøkene er skrevet av Henning Lystad fra Inderøy i Trøndelag. De er korte, handlingsdrevne bøker som passer godt for lesestartere og høytlesning 4–8 år. Titlene som er oversatt til sørsamisk er *Oda varki vuaja* (*Oda gir gass*) og *Oda riipmele* (*Oda rømmer*). I den første av bøkene låner Oda bilnøklene mens far sover, og hun kjører over gjerder og busker til kiosken for å kjøpe is. I den andre av bøkene synes Oda det er kjedelig å være med klassen på museum. Bøkene er over oversatt til sørsamisk av Helen Blind Brandsfjell.

► Fra Star Wars-universet kommer bøkene *Darth Vader j'ih baernebe* (*Darth Vader & sønn*) og *Vaderen onne prinsessa* (*Vaders lille prinsesse*). Johan Sandberg McGuinne her oversatt disse bøkene. I same sjanger er boka *Thor j'ih Loki – midgarden faerhkie-dihks fuelhkie* (*Thor & Loke – kaos i Midgard-familien*) som Jenny-Krihke Bendiksen har oversatt til sørsamisk.

Bøkene er skrevet av den amerikanske tegneserieskaperen Jeffrey Brown, kjent for sine humoristiske tegninger som leker med figurene fra Star Wars og superhelten Thor

fra Marvel og norrøn mytologi.

– Det er nok første gang vi har sendt trykkfilene til USA og Disney-konsernet for godkjenning, før de gikk i produksjon, sier prosjektleder Morten Olsen Haugen ved Trøndelag fylkesbibliotek.

I TILLEGG er det lagt ut 11 nye videobøker på sørsamisk på Youtube-kanalen til Gielem nastedh. I alt ligger det omlag 50 bøker man kan se og lytte til på den kanalen. Fysiske bøker kan kjøpes hos Saemien Sijte (Snåase/Snåsa) og Gaaltije (Staare/Östersund).

**PRM Trøndelag fylkesbibliotek/
Einar Sørliid Bondevik**

Ursäkten sprids i teaterns form

Svenska kyrkans ursäkt till det samiska folket har inspirerat till en teaterföreställning. Det är Giron Sámi Teáhter som tagit initiativ till en scenkonstnärlig respons på försoningsprocessen. Den 2 oktober har föreställningen urpremiär i Uppsala domkyrka och därefter ger sig ensemblen ut på kyrkoturné med besök i bland annat Härnösand och Östersund.

Den 24 november 2021 satt teaterchefen Åsa Simma framför tv:n och följde högtidsgudstjänsten i Uppsala domkyrka. Efter en rad vittnesmål om kyrkans historiska övergrepp föll dåvarande ärkebiskopen Antje Jackelén på knä och bad, å Svenska kyrkans vägnar, det samiska folket om ursäkt. Åsa Simma blev mycket starkt berörd.

– Jag storgrät, berättar hon. Efteråt slog det henne att Antje Jackeléns ord behövde spridas till många fler. Det blev teaterföreställningen *Ursäkten – Sii bivde ándagassii*. – Jag tog kontakt med Antje Jackelén, vi har samtalat i många timmar och hon har väglett mig i arbetet, säger Åsa Simma.

MED FÖRESTÄLLNINGEN vill Åsa Simma dels sprida det som hände under högtidsgudstjänsten 2021 och de åtaganden som följde av den, dels även lyfta den samiska livsfilosofin. – Den existerar men hålls undangömd. Det samiska sågs som

Teaterföreställningen *Ursäkten – Sii bivde ándagassii* beskrivs som en scenkonstnärlig respons på högmässan där dåvarande ärkebiskop Antje Jackelén, å Svenska kyrkans vägnar, bad om ursäkt för kyrkans medverkan i koloniseringen av det samiska folket.

Illustration: Giron Sámi Teáhter

så farligt att det var tvunget att förbjudas, och det lever kvar i det genetiska minnet. Men det vill jag tvätta bort. Den samiska livsfilosofin är inte alls farlig, den är väldigt bejakande, säger Åsa Simma.

FÖRESTÄLLNINGEN BLANDAR den rika samiska traditionen av jojk

och muntliga berättelser med nyskrivna dialoger och scener som är direkt inspirerade av högtidsgudstjänsten. Den genomförs i samarbete med Estrad Norr. Manuset har Åsa Simma skrivit tillsammans med Kjell Peder Johansson som också står för regin.

Kajsa Åslin

FAKTA

Sii bivde ándagassii

Manus: Åsa Simma och Kjell Peder Johansson
Baserad på en idé av: Dirk Gindt, Floyd Favel och Åsa Simma
Regi: Kjell Peder Johansson
Kompositör och organist: Hans-Ola Ericsson
Slagverk: Tommy Björk
Bildkonst: Britta Marakatt-Labba
Kostym: Sara Svonni
Ljusdesign: Emanuel Arvanitis

Foto: Oskar Ohlsson

Åsa Simma följde tv-sändningen av Svenska kyrkans ursäkt och blev mycket starkt berörd.

På turné hösten 2025 och våren 2026

Turné i domkyrkorna:

Uppsala torsdag 2 oktober
Härnösand måndag 6 oktober
Skara torsdag 9 oktober
Lund måndag 27 oktober
Linköping fredag 7 november
Strängnäs måndag 10 november
Göteborg fredag 14 november
Luleå måndag 17 november

Turnén fortsätter 2026 i kyrkor i Jämtland/Härjedalen, start i Stora kyrkan Östersund fredag 16 januari, och under våren i de tre övriga nordliga länen.

Stuhtje gærjeste: Darth Vader jïh Baernebe

► Gærjan bijre, vuartesh bielie 16/Om boka, se side 16.

Konst på naturens villkor invigt i Storsundet

Den 22 juni invigdes det femte biologiska mångfaldskonstverket i projektet *Avtryck för framtid*. Kunstverket, *Tjärlek* är gjort av Niklas Blindh och invigdes i samband med en vandring från Ljåbuan till Storsundet, där verket ska stå tills naturen tar över det.

Längs pilgrimsleden Jämt-Norgevägen har människor och djur färdats i generationer. Spår av samiska lämningar finns, som matben som gömts, stensättningar med olika funktioner och förvaringsgropar för kött och mjölk, men de är diskreta. Många av lämningarna döljs av växtligheten, naturen tar tillbaka det som en gång brukats. Så kommer det även att bli med *Tjärlek*.

I ALLA tider har människor dragits till samma platser, ofta utan att veta om att andra gått före dem, och också valt att stanna just här. Därför är det heller ingen slump att just Storsundet valts för det här konstverket. Projektet *Avtryck för framtid* är del av kulturprojekt *Konstgödning*, som drivs av Kajsa Willemarks och Rolf Anderzon, och planeras pågå till 2030.

Projektet använder konst och kultur som medel och har myntat begreppet biologisk mångfaldskonst. Bakgrunden är oron för klimatförändringarna och männi-

Konstnären Niklas Blindh vid invigningen av *Tjärlek* i Storsundet.

Foto: Christin Sundvisson

FAKTA

Fem hittills utplacerade biologisk mångfaldskonstverk

Tjärlek Av Niklas Blindh. Placerad i Storsundet och invigd i juni 2025.

Vilobänk Av konstnärgruppen Dahlström-Persson. Placerad i Östra Arådalen och invigd i juli 2024.

Bönetriangel/Nod Av Peter Lucas Erixon. Placerad i Västnorbodarna och invigd i juli 2024.

Despulle Av Oliver Llobet. Placerad i Gamla Valskaftet och invigd i september 2023.

Försoning Av Karin Westman och Håkan Blomqvist. Placerad i Dörrsjöbodarna, invigd i juni 2023. Ett konstverk i glas och stål med kulturhistorisk referens.

skans skövling av naturen, en önskan att uppmärksamma det lokalt och lämna ett mer positivt avtryck för framtiden i fåbodriktet Oviksfjällen, längs Jämt-Norgevägen.

FÖRHOPNINGEN ÄR att konstverken med tiden övergår till omgivande natur och blir insekts-hotell eller bostäder till smådjur.

Konstverket *Tjärlek* är ett samarbete mellan projektet *Avtryck för framtid*, Sydöstra Jämtlands pastorat, Länsstyrelsen i Jämtlands län och projektet Llobet Collaboratorium.

Sara Johansson

Æresmedlemsskap til samisk salmedikter

Under Samiske kirkedager i Alta ble Anne-Grethe Leine Bientie utnevnt til æresmedlem i Norsk hymnologisk forening for sitt arbeid på sørsamisk og norsk.

Anne-Grethe Leine Bientie har gjort et stort arbeid som salmedikter, både som oversetter og gjennom originaltekster.

Gjennom det har "flere fått kjennskap til både samisk og norsk språk, litteratur og salme-

poesi", skriver Norsk hymnologisk forening.

I Norsk salmebok 2013 (N13) er Anne-Grethe Leine Bientie representert med to av de 15 sørsamiske salmene i N13. Begge disse salmene er sørsamiske originaltekster som også er oversatt til norsk. Den ene av disse salmene har også en original melodi som tar fram det samiske tonespråket.

I Saalmegærja (sørsamisk salmebok) fra 2023 har Anne-

En svært glad Anne-Grethe Leine Bientie ble utnevnt til æresmedlem i Norsk hymnologisk forening under Samiske kirkedager i Alta.

Foto: DD/Einar Sørliid Bondevik

Grethe Leine Bientie bidratt til hele 19 ulike av totalt 67 sørsamiske salmer. Her finner vi 13 originaltekster, 14 oversettelser og 5 melodier hun har bidratt med. Oversettelsene er både fra norsk og engelsk til sørsamisk, men også hennes egne samiske tekster som er oversatt til norsk.

TIDLIGERE UTNEVNTE æresmedlemmer i Norsk hymnologisk forening er Arve Brunvoll, Sindre Andreas Eide, Estrid Hessellund, Stig Wernø Holter, Åge Haavik, Eyvind Skeie, Trond Kverno, Øystein Thelle og Irene Bergheim.

Einar Sørliid Bondevik

Arv

Et ukeblad skrev om en kvinne som opplevde å miste begge sine foreldre da hun fortsatt var en liten jente.

Hun ble imidlertid tatt hånd om av sin tante og onkel og deres to døtre.

Gjennom hele oppveksten og i voksenlivet hadde hun fått høre at hun var en naturlig del av sin nye familie. Både fosterforeldrene og deres døtre hadde fortalt henne akkurat det.

Men da hennes fosterforeldre døde, og det skulle gjøres opp i dødsboet, forandret tonen seg hos de to søstrene: De forlangte å få dele hele arven seg imellom, siden de var foreldrenes biologiske barn.

Dersom fosterforeldrene hadde adoptert den ulykkelige kvinnen, hadde hun fått arverett. Men slik som situasjonen var nå, var hun arveløs.

OGSÅ I KRISTENDOMMEN handler det om arv.

Vi skal reflektere litt over det. **►**Hver og én av oss er skapt i Guds bilde som enestående og verdifulle mennesker. La det være helt klart. Men det er likevel ett problem, og det er arvesynden som er kommet inn i verden og preger hver og en av oss.

►Derfor er det noe som mangler: Vi må også bli født på ny. Det er denne nye tilstanden som frigjør oss fra våre synder og gir oss arverett – til Guds rike og evig liv.

DET ER vanskelig å forstå hvor – dan man skal bli født på ny. Det problemet gjelder for oss som lever nå, men det gjaldt også for dem som levde samtidig med Jesus.

Fariseeren Nikodemus var blant dem som ikke skjønnte noe av dette. Han møter Jesus om natten, og sier til ham:

”Rabbi, vi vet at du er en lærer som er kommet fra Gud. For ingen kan gjøre de tegnene du gjør, uten at Gud er med ham.” Jesus svarte: ”Sannelig, sannelig, jeg sier deg: Den som ikke blir født på ny, kan ikke se Guds rike.” ”Hvordan kan en som er gammel, bli født?” sa Nikodemus. ”Kan noen komme inn i mors liv igjen og bli født for andre

Foto: Lars Johnsen

”
Her er
ikke jøde
eller
greker,
her er
ikke slave
eller
fri, her
er ikke
mann og
kvinne.
Dere er
alle én
i Kristus
Jesus.

gang?” Jesus svarte: ”Sannelig, sannelig, jeg sier deg: Den som ikke blir født av vann og Ånd, kan ikke komme inn i Guds rike. Det som er født av kjøtt, er kjøtt, men det som er født av Ånden, er ånd. Undre deg ikke over at jeg sa til deg: ‘Dere må bli født på ny.’ Vinden blåser dit den vil, du hører den suser, men du vet ikke hvor den kommer fra, og hvor den farer hen. Slik er det med hver den som er født av Ånden.” (Joh 3,2–8)

NÅR MAN blir født på ny, blir man Guds barn. Det skjer ved dåpen med vann og ånd.

Apostelen Paulus skriver:

”For dere er alle Guds barn ved troen, i Kristus Jesus. Alle dere som er døpt til Kristus, har kledd dere i Kristus. Her er ikke jøde eller greker, her er ikke slave eller fri, her er ikke mann og kvinne. Dere er alle én i Kristus Jesus. Og hører dere Kristus til, er dere Abrahams ætt og arvinger etter løftet. (Galaterne 3,26–29)

Her betyr løftet blant annet å arve evig liv.

Guds barn er derfor virkelige arvinger; fordi de er adoptert inn i Guds rike med full arverett.

Lars Johnsen

BIJPELE-TEKSTE

Gorredimmien sjugniedæjja

Jupmele aaj væhtajgumie, åavtoejgumie jìh ovmessie veaksehks dahkoejgumie vihneshjamme, jìh Jupmele vihneshjamme gosse Aejlies Voejkenen vadtesh juekieji guktie jìjtje sijnhti. Jupmele ij Leah bætije veartenem, man bijre soptsestibie, eengkeli åalan vadteme. Dan bijre gie akt naemhtie tjelkeslaakan vihneshjamme:

Datne almetjem hov måjhtejh jìh almetjen maanam hoksh. Dam stillih boelhketjem unnebe goh eengkelh årrodh jìh mænngan hearloesvoetem jìh earoem disse vedtiejh, gaajhkem dan juelkiej nualan biejh.

Gosse Jupmele gaajhkem altese nualan bieji, dellie idtji maam sierredh, gaajhkem hov altese nualan bieji. Ibie annje vuejnien Jupmele gaajhkem altese nualan biejeme. Jeeseuse gie boelhketjem edtje eengkelistie unnebe årrodh, daelie hearloesvoetem jìh earoem åådtjeme juktie jaemedem vaejviedi. Jupmelen aarmojne åadtjoeji jaemedh gaajhki almetji gaavhtan.

Jupmele sijnhti jijnjh maanah hearloesvoetese voelkehtidh juktie gaajhke Jupmielasse jìh Jupmielinie lea. Dellie baaji gorredimmien sjugniedæjjam ellies sjidtedh gosse dihte vaejviedi.

Hebr 2,4–10

►Jeatjah bijpeletekstst maahtah daesnie lohkedh: www.bibel.no
►Bijpeletekste jìh ”Åssjalommesh” juakaldahkesne jìh eah sinsitnide jeaorhks.

Returadresse:
Daerpies Dierie, Sørlandsveien 54,
N-8624 Mo i Rana, Norge

Rohkelasse – *Datne jielemem munnjien vedtiejih*

Tjaelije Margareta Melin gellie gærjah, saalmh, maanalaavlomh jïh rohkelassh tjaaleme. Govhte saalmh Sveerjen saalmegærjine Leah.

Margareta Melin Uppsalan universiteetesne teologijem jaepieh 1955–1960 lohki. Mænngan gellie jaepieh Wettershus retreat-sijjesne bihkedæjjine barki.

Margareta Melinen rohkelassh gærhkoej gyrhkesjimmine nuhtjesuvvieh. Akte rohkelasse munnjien joekoen vihkele lea. Gellie jaepieh fierhten biejjien daam rohkelamme. Daelie pryöveme dam aarjelsaemien gïese jarkoestidh. Håhkesjem rohkelasse Daerpies Dierien lohkijidie aaj edtja vïehkiehtidh jïh bueriesjugniedidh.

Stig Öberg

Datne jielemem munnjien vedtiejih

*Datne jielemem munnjien vedtiejih
jïh dov syjhtedinie mannem
sjugniedih.
Mov mielem damth.
Duekeste jïh åvtelistie aarmojne
geerh:
dovne mov viesjiesvoetem jïh
vieksiesvoetem,
dovne skïemtjelassem jïh
tjarresvoetem daajrah.
Dannasinie manne jïjtjemem dutnjien
vadtam.
Asvehth leam jïh stravvemen
namhtah.
Dov buerievoetine mannem deavhtah
guktie bueriesjugniedimmiem
buaktam.
Dov vijsiesvoetem heevehtem.
Datne liejmehkem dåastohth,
jïh dov vierhtiem hiejehts
laejrielæhtan beajah.*

Margareta Melin

Foto: DD/Einar Sørild Bondevik

SAMMANFATTNING

Margareta Melins bön

■ Författaren Margareta Melin har skrivit många böcker, psalmer och böner. Hon läste teologi vid Uppsala universitet och arbetade många år vid Wettershus retreatgård.

Denna bön har varit viktig för mig, och jag hoppas den ska bli till hjälp och välsignelse för Daerpies Dieries läsare.

Stig Öberg

Du som ville mitt liv

*Du som ville mitt liv
och har skapat mig efter din vilja,
allt i mig känner du och omsluter
med ömhet,
det svaga likaväl som det starka,
det sjuka likaväl som det friska.
Därför överlämnar jag mig åt dig
utan fruktan och förbehåll.
Fyll mig med ditt goda,
så att jag blir till välsignelse.
Jag prisar din vishet,
du som tar till dig det skadade
och lägger din skatt i bräckliga
lerkärl.*

Margareta Melin